

Flavius-Iancu Moțu

**ACȚIUNEA ÎN ANULAREA ACTELOR
FRAUDULOASE**

BIBLIOTECA DREPTUL INSOLVENȚEI
coordonată de
Nicoleta ȚÂNDĂREANU și Florin MOȚIU

Biblioteca **Dreptul insolvenței** este un proiect dezvoltat de Editura UNIVERSUL JURIDIC în parteneriat cu INSTITUTUL NAȚIONAL PENTRU PREGĂTIREA PRACTICIENILOR ÎN INSOLVENȚĂ.

MOȚU, FLAVIUS-IANCU

S-a născut la 17 februarie 1979.

- ❑ **Studii:** Universitatea Babeș-Bolyai din Cluj-Napoca – Facultatea de Drept (1997-2001), Institutului Național al Magistraturii.
- ❑ **Activitate profesională:** Judecător la Tribunalul Specializat Cluj, din anul 2007, Președinte al Tribunalului Specializat Cluj, din anul 2011.
- ❑ **Activitate științifică:** Autor al articolului „Particularități ale creanțelor împotriva averii debitorului insolvent rezultate din contractele de leasing”, Phoenix – Revista de insolvență, nr. 37, iulie-septembrie 2011; autor al articolului „Falimentul comerciantului persoană fizică neautorizată/ neînregistrată în registrul comerțului. Condiții de admisibilitate”. Notă. Revista Pandectele Române, nr. 12/2001, Ed. Wolters Kluwer; autor al articolului „Drepturile promitentului cumpărător rezultate din antecontractul de vânzare-cumpărare din perspectiva dispozițiilor art. 93¹ din Legea nr. 85/2006”, Revista română de dreptul afacerilor nr. 1/2012, Ed. Wolters Kluwer; membru în colectivul de autori al „Tratatului practic de insolvență”, Ed. Hamangiu, 2014.
- ❑ **Activitate didactică:** Formator la Institutului Național al Magistraturii pentru disciplina Engleză juridică, începând cu 1 octombrie 2009.
- ❑ **Alte activități:** Diplomă de participare la Seminarul „Practical Issues in Relation to Instruments of Cooperation in Civil Matters and their Legislative Evolution”, EJTN, Barcelona, Spania (21 mai 2007-23 mai 2007); participant la programul de schimb „Case Management in the Netherlands”, Proiectul PHARE 2006/018-147.01.04.01-01, „Întărirea capacității Consiliului Superior al Magistraturii de a-și îndeplini atribuțiile”, Arnhem și Haga, Olanda (9 noiembrie 2009-18 noiembrie 2009); certificat de participare la „Drept comercial, dreptul societăților comerciale, dreptul insolvenței, drept procesual civil în Marea Britanie și Țara Galilor”, European Judicial Training Network – Exchange Programme for Judicial Authorities, Royal Courts of Justice, London (18 iunie 2012-29 iunie 2012); certificat de participare studiu „Dreptul concurenței”, CeSDEC, Universitatea Salento, Universitatea Paris 13, cu sprijinul Comisiei Europene – „Training of judges in EU competition law”, Lecce, Paris, Brescia, 2012 – 2013 (7 iunie 2012-8 iunie 2012, 11 octombrie 2012-12 octombrie 2012).

Flavius-Iancu Moțu

ACȚIUNEA ÎN ANULAREA ACTELOR FRAUDULOASE

Universul Juridic

București

-2015-

Editat de **S.C. Universul Juridic S.R.L.**

Copyright © 2015, **S.C. Universul Juridic S.R.L.**

Toate drepturile asupra prezentei ediții aparțin

S.C. Universul Juridic S.R.L.

Nicio parte din acest volum nu poate fi copiată fără acordul scris al **S.C. Universul Juridic S.R.L.**

**NICIUN EXEMPLAR DIN PREZENTUL TIRAJ NU VA FI
COMERCIALIZAT DECÂT ÎNSOTIT DE SEMNĂTURA ȘI
ȘTAMPILA EDITORULUI, APLICATE PE INTERIORUL
ULTIMEI COPERTE.**

Descrierea CIP a Bibliotecii Naționale a României

MOȚU, FLAVIUS-IANCU

Acțiunea în anularea actelor frauduloase / Flavius-Iancu

Moțu. - București : Universul Juridic, 2015

Bibliogr.

ISBN 978-606-673-554-4

347.736(498)

REDACȚIE:

tel./fax: **021.314.93.13**

tel.: **0732.320.666**

e-mail: **redactie@universuljuridic.ro**

DEPARTAMENTUL

tel.: **021.314.93.15**

DISTRIBUȚIE:

fax: **021.314.93.16**

e-mail: **distributie@universuljuridic.ro**

www.universuljuridic.ro

Abrevieri

alin.	alineat
<i>apud</i>	citat după
art.	articol
c.	contra
C. Ap.	Curtea de Apel
C. civ.	Codul civil
C. com.	Codul comercial
C. pr. civ.	Codul de procedură civilă
C. pr. fisc.	Codul de procedură fiscală
dec.	decizia
dec. civ.	decizia civilă
dec. com.	decizia comercială
Ed.	Editura
etc.	<i>et caetera</i> („și celelalte”)
<i>ibidem</i>	în același loc
<i>idem</i>	același autor
infra	mai jos
Jud.	Judecătoria
lit.	litera
loc. cit.	locul citat
M. Of.	Monitorul Oficial al României, Partea I
n.a.	nota autorului
NCC	noul Cod civil român (Legea nr. 287/2009, republicată)
NCPC	noul Cod de procedură civilă român (Legea nr. 134/2010, republicată)
nr.	numărul
O.G.	Ordonanța Guvernului

O.U.G.	Ordonanța de urgență a Guvernului
op. cit.	opera citată
p.	pagina
par.	paragraful
pct.	punctul
pp.	paginile
s. civ.	secția civilă
s. civ. cont. adm. fisc.	secția civilă de contencios administrativ și fiscal
s. com.	secția comercială
s.n.	sublinierea noastră
sent. civ.	sentința civilă
supra	mai sus
Trib.	Tribunalul
urm.	următoarele
vol.	volumul
vs.	versus, contra

CAPITOLUL I

Considerații generale

Acțiunea din procedura insolvenței pentru anularea actelor frauduloase încheiate de debitor înainte de deschiderea procedurii a fost calificată în dreptul continental, în mod tradițional, ca fiind o varietate a acțiunii revocatorii (pauliene), cu rădăcini necontestate în dreptul roman.

Originile acțiunii pauliene, însă, sunt mai greu de detectat¹. În celebra sa lucrare *Encyclopedic Dictionary of Roman Law*², Adolf Berger arată că originile termenului *actio Pauliana* nu sunt deloc clare, aceasta fiind o sinteză justiniană a două noțiuni juridice clasice: *restitutio in integrum* și *interdictum fraudatorium*. În situația în care debitorul, în mod intenționat, își înstrăina averea, devenind astfel insolubil, pentru a nu își mai plăti datoriile (*fraudare creditores, in fraudam creditorum agere*), creditorul, apelând la pretor, putea obține, în anumite împrejurări, *restitutio in integrum*, respectiv anularea actelor frauduloase ale debitorului (*fraudationis causa gesta*). O acțiune specifică pentru revocarea acestor acte frauduloase era *actio in factum*, denumită și *actio Pauliana*, care, în perioada justiniană, înlocuise deja cele două remedii de drept clasic la dispoziția creditorului fraudat, mai sus arătate, cu efect similar.

Acțiunea pauliană, creată în compilația lui Justinian, presupunea îndeplinirea a două condiții³: (i) *eventus damni*, respectiv un

¹ R.-J. Colomer, Avocat General al Curții de Justiție a Uniunii Europene, în opinia sa din 16 octombrie 2008, emisă în cauza C-339/07, expune o prezentare alternativă detaliată a originii acțiunii pauliene, atribuind-o unui anumit pretor Paulus (cca. 150 – 125 î.Hr.), disponibilă la adresa <http://curia.europa.eu>.

² A. Berger, *Encyclopedic Dictionary of Roman Law*, vol. 43, <https://books.google.ro>.

³ A. Vaquer, *Regional Private Laws and Codification in Europe – „From revocation to non-opposability: modern developments of the Paulian action”*,

prejudiciu suferit de către creditor, care își avea izvorul în diminuarea bunurilor din patrimoniul debitorului, ca urmare a actelor de înstrăinare gratuite, efectuate de către debitor, și (ii) *consilium fraudis*, respectiv intenția debitorului de a acționa în fraudă interesele creditorului, prin diminuarea masei bunurilor sale sesizabile, în general însoțită de cunoașterea acestei intenții frauduloase a debitorului de către dobânditorul bunurilor astfel înstrăinate – *scientia fraudis*.

De cealaltă parte a Mării Mânecii¹, în anul 1601, un creditor, C., al cărui drept de creanță împotriva debitorului Peirce fusese deja stabilit printr-o hotărâre judecătorească, cerea ajutor șerifului din Southampton pentru a își realiza dreptul său de creanță. Peirce îi datora creditorului C. suma de 200 de lire sterline și mai datora alte 400 de lire sterline unui alt creditor, Twyne of Hampshire. Debitorul Peirce și creditorul Twyne erau nu doar prieteni apropiați, dar și parteneri de afaceri. Anticipând dispozițiile nefavorabile ale hotărârii judecătorești pronunțate în favoarea creditorului C. și executarea silită subsecventă instrumentată de șerif, Peirce a emis, unilateral, un act de donație prin care și-a înstrăinat cu titlu gratuit întreaga avere către prietenul său Twyne. Cu toate acestea, chiar dacă, formal, întreaga avere a debitorului Peirce intrase deja în proprietatea creditorului Twyne, Peirce a păstrat posesia bunurilor înstrăinate și a continuat să se comporte față de terți ca proprietar al acestor bunuri, înstrăinând o parte a acestora, iar în ceea ce privește animalele din averea înstrăinată, s-a reținut că a tuns oile și le-a însemnat cu propriul marcaj.

Creditorul C. a obținut încuviințarea executării silite, iar șeriful a demarat demersurile de punere în executare a titlului executoriu, încercând să aplice sechestrul asupra bunurilor din

Cambridge University Press, 2003, Online Publication Date: July 2009, pp. 199-220, disponibil la adresa <http://ebooks.cambridge.org>.

¹ S.P. Harbeck, *Twyne's Case Retold: still good law four hundred years later*, Mountbatten Journal of Legal Studies, December 2000, 4 (1 & 2), pp. 65-69, disponibil la adresa <http://ssudl.solent.ac.uk>.

averea debitorului Peirce, fără succes, deoarece mai multe persoane, acționând la comanda creditorului Twyne, s-au opus prin forță la actele de executare silită ale șerifului.

După cum era de așteptat, între părți a avut loc un nou litigiu. În rezumat, the Star Chamber¹ a reținut că actul de donație emis de debitorul Peirce purta „însemnele fraudei”, iar așa-zisa donație a debitorului Pierce către creditorul Twyne a fost anulată. The Star Chamber a reținut șase „indicii ale fraudei” în acest caz, care au atras anularea așa-zisei donații a debitorului Pierce către creditorul Twyne, făcând aplicarea Statute of Fraudulent Conveyances, 13 Eliz C5, 1571.

Primul indiciu a constat în caracterul general al donației, care includea întreaga avere a debitorului Peirce, chiar și hainele acestuia și alte obiecte de strictă necesitate, iar o astfel de donație avea un caracter foarte neobișnuit.

Cel de al doilea indiciu a constat în retenția de către debitorul Peirce a posesiei bunurilor donate și în conduita sa subsecventă drept proprietar al acestor bunuri.

În al treilea rând, instanța a reținut caracterul secret al actului de donație.

Cel de al patrulea indiciu reținut de instanță a fost încheierea actului de donație care consfințea transferul fraudulos cu puțin timp înainte de finalizarea litigiului dintre debitorul Peirce și creditorul C.

În al cincilea rând, creditorul Twyne, în mod aparent, deținea bunurile donate de debitorul Peirce cu titlu de *trust*², iar debitorul Peirce avea folosința integrală a acestor bunuri. Instanța a subliniat faptul că (acest tip de) „fraudă este întotdeauna însoțită de *trust* și îmbracă forma *trust*-ului, iar *trust*-ul acoperă fraudă”.

¹ (*lat. Camera Stellata*) Instanță de judecată civilă britanică, cu sediul în Palatul Westminster, care și-a desfășurat activitatea începând cu finalul secolului XV, până în anul 1641.

² (*common law*) Contract în temeiul căruia anumite bunuri ale unei persoane sunt deținute legal și/sau administrate de o altă persoană, de regulă pentru o perioadă determinată de timp, parțial similar fiduciei din dreptul continental – a se vedea <http://www.merriam-webster.com/dictionary/trust>.

În fine, cel de al șaselea indiciu reținut de instanță a fost caracterul suspicios al actului de donație însuși (*instrumentum*), deoarece conținea o clauză inserată fără niciun motiv aparent, potrivit căreia donația era reală, sinceră și făcută cu bună-credință. Această clauză a trezit suspiciunea instanței, care, în final, a reținut exact contrariul celor afirmate în actul de donație.

În final, donația a fost anulată, iar instanța a reținut fraudă și în sarcina creditorului Twyne. Mai mult, creditorul Twyne și alte „diverse persoane” au fost condamnate pentru opunerea de rezistență la actele de executare silită efectuate de șerif. Este de presupus că actele de executare subsecvente ale șerifului s-au bucurat de mai mult succes, iar creditorul C. și-a realizat creanța.

În ciuda vechimii sale, cazul Twyne își păstrează aplicabilitatea până în prezent, fiind primul precedent judiciar de *common law* în materia anulării transferurilor frauduloase, care a statuat condițiile pentru anularea unui astfel de act în dauna creditorilor. Desigur, indiciile reținute de instanță în acest caz au fost reanalizate și reinterpretate de-a lungul timpului de instanțele de *common law*, însă ele au stat la baza cristalizării unei practici judiciare unitare, aplicabile în prezent în toate jurisdicțiile de *common law*.

Observăm, astfel, că, în pofida abordărilor de drept material și de drept procesual extrem de diferite, cele două tradiții juridice europene majore s-au situat pe poziții foarte apropiate în ceea ce privește protecția creditorilor ale căror interese au fost fraudate de către debitorii care, în mod voluntar, și-au înstrăinat averea cu intenția de a împiedica creditorii să-și realizeze drepturile de creanță. Aceste similitudini au permis dlui Ruiz-Jarabo Colomer, Avocat General al Curții de Justiție a Uniunii Europene, să afirme fără rezerve, în opinia sa prezentată Curții la 16 octombrie 2008, în cauza C-339/2007 Christopher Seagon vs. Deko Marty Belgium NV, că „în pofida diferențelor dintre sistemele juridice ale Statelor Membre, soluțiile pe care aceste sisteme de drept le oferă problemei înstrăinării de către debitor a bunurilor sale în fraudă drepturilor creditorilor au **un cod genetic comun**. Astfel, în prezent, *actio pauliana* reprezintă o excepție de la principiul